

Бібліографічний список використаної літератури

1. Вітчизняна індустрія дитячого харчування: сучасний стан та перспективні напрями розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nubip.edu.ua/node/6391>.
2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>.
3. Закон України «Про дитяче харчування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/142-16>.
4. Печенога О. Ринок дитячого харчування в Україні/О.Печенога, Т. Нагайцева, Ю.Кіщак/Харчовик.-2012.-№5.
5. Вітчизняна індустрія дитячого харчування: сучасний стан та перспективні напрями розвитку. Режим доступу: <http://www.nubip.edu.ua/node/6391>
6. Печенога О. Ринок дитячого харчування в Україні/О.Печенога, Т. Нагайцева, Ю.Кіщак/Харчовик.-2012.-№5.

УДК 165

Тарахтей М.А.

ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ДЕРЖАВИ ЯК ФУНКЦІЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

«Декілька років тому мене під час виступу на радіо попрохали відповісти на наступне питання: «Який найважливіший урок ви отримали в житті?»

Відповісти мені було досить легко: найцінніший урок, що виніс з життя, – це усвідомлення важливості того, про що ми думаємо. Скажи мені про що ти думаєш, і я тобі скажу, хто ти є. Наші думки визначають особливості нашої особистості. Наше ставлення до життя – чинник, що визначає нашу долю. Емерсон зазначав: «Людина є тим, про що вона розважає впродовж дня...». А хіба вона може бути чимось іншим?»

=Дейл Карнегі= [1, 575]

Для подолання кризової ситуації фахівці зазначають необхідність докорінних системних змін у двох сферах: у сфері макроекономіки та у сфері законодавства. Ці дві галузі суспільної діяльності цілком залежать від можновладців. Тому, коли ми критикуємо уряд, президента й парламент, ми імпліцитно маємо на увазі необхідність структурних перетворень саме у цих двох галузях (бо вони від нас не залежать) та відсутність відповідних ефективних дій у цьому напрямку державних посадовців вищого щаблю і народних депутатів. Проте існує ще є й третя царина суспільного виміру, яка також є принципово необхідною для подолання кризи але про яку мало хто згадує. – Це сфера суспільної свідомості адже ніякі реформи неможливі без відповідних рішучих змін саме в цій, ідеальній, царині суспільного виміру.

На протязі усієї історії людства завжди були мислителі, які акцентували увагу людства на функційному зв'язку якості суспільних (індивідуальних) настроїв, думок, цінностей соціуму з якістю його чинного буття і буття в майбутньому. Причому, серед відомих мислителів видне місце в цьому напрямку посідають і наші, українські філософи. Саме цьому й присвячена стаття.

Нікколо Мак'явеллі

В добу Відродження в місті Флоренція жив філософ – засновник політичної науки або як її – політологію – ще називають – «мистецтва керування державою» Нікколо Мак'явеллі (італ. *Niccolò di Bernardo dei Machiavelli*); 3 травня 1469, Флоренція – 21 червня 1527, там же) – до речі, добрий товариш відомого митця, інженера та винахідника Леонардо да Вінчі, – який у своїх працях, а найвідоміша називається «Державець»,

обстоював дві провідні ідеї: а) мистецтво керування державою, або політика, має свої власні цілковито автономні засади, які і виокремлюють її у цілком самостійну дисциплінарну галузь; б) шлях державного становлення, розвитку і поступу в історії, а також політичне опікування країною суб'єктами влади (державцями) – самодостатній і принципово розминається з неухильним дотриманням будь-яких етичних норм взагалі і з релігійними (християнськими) догмами – зокрема. Він зазначав, що церква – будь яка система моралі – мусить знати «своє місце» і триматися подалі від політичних справ, даючи правителю безмежний простір для маневрування на благо усієї країни, на користь усієї нації. Релігійні приписи й морально-етичні норми в політиці повинні виконувати лише допоміжну, службову функцію. Саме в такому контексті і розуміється його, Мак'явеллі, славетне висловлювання-настанова: «мета – виправдовує засоби». Оскільки ж мета – спільне благо усього народу, отже, заради цього Політику, не лише дозволяється, але й треба, порушувати етичні норми або переступати через якісь релігійні засади (заповіді): не вбий, не кради, не брешти тощо.

У свою добу – Відродження (як ми її наразі зємо цю добу людської історії) – Ніколо Мак'явеллі дослідив вплив пануючої ідеології, в його випадку це була християнська доктрина – на політичний стан і розвиток усієї країни; крім того він також дослідив як саме впровадження християнських засад до політичного керування державою відбивається на стані самої держави – на якості її добробуту та могутності. Висновок був однозначний: якщо ви у звичайному, повсякденному житті – «порядна» високоморальна людина і щирий практикуючий християнин, то стаючи до справ державних усе це слід викинути на смітник і озброїтись основними атрибутами успішного правителя, а саме: хитрістю і підступністю лисиці та силою і відвагою лева. – Лише ці якості, з точки зору Мак'явеллі, забезпечать державцю успіх на політичній арені, а країні – процвітання.

Заперечуючи автономність релігії та етики в політиці Мак'явеллі поволі і несамохіть звертав увагу на те, що домінуючі глобальні настрої суспільства (або – ідеологія) впливають на сучасний стан країни та визначають її політичну та економічну перспективу.

Макс Вебер

На межі 19 – 20 сторіччя жив видатний німецький філософ, соціолог, політичний економіст Макс Вебер (нем. *Maximilian Carl Emil Weber*; 21 квітня 1864, Ерфурт, Пруссія – 14 червня 1920, Мюнхен, Німеччина). Який досліджуючи економічний стан суспільств звертав увагу на те, як домінуючі суспільні настрої визначали добробут країни. Зокрема у своїй фундаментальній праці «Протестантська етика та дух капіталізму» (1905) [2], він, опонуючи марксистській концепції історичного матеріалізму зазначав неабияку важливість культурних впливів, які чинить релігія, – на загальний економічний розвиток, – саме в цьому він вбачав ключ до розуміння генези ринкової форми господарства. В подальшому науковець дослідив релігії Китаю, Індії і давній юдаїзм, намагаючись знайти в них причини тих процесів, які зумовили відмінності між господарським устроєм Заходу й Сходу.

Дмитро Донцов

Молодшим сучасником Макса Вебера був Дмитро Іванович Донцов (30 серпня 1883, Мелітополь – 30 березня 1973, Канада) – український філософ, публіцист і політичний діяч, засновник філософії «Інтегрального Українського націоналізму». Який у своїх працях «Дух нашої давнини» та «Націоналізм» [3;4] критикував усю творчу українську інтеллігенцію, яка показувала у своїх творах український нарід як безвольний, багатостраждальний, лагідний та смиренний. Донцов зазначав, що для того, аби Україна вистояла боротьбі з московським монстром і стала сильною і квітучою державою, митцям, письменникам і поетам – усім володарям дум людських, – вкрай треба зосередитись на іншому аспекті нашої історії – звияжної, войовничої і переможної, що Україна не лише співала сумні пісні, а була великою, сильною і страшною для своїх ворогів країною, що вона має власне велике героїчне минуле, а культивуація сучасними митцями слабких рис

українця як недолугого провінціала негативно відбивається на суспільній свідомості українців, що врешті-решт призводить до сумних наслідків, – до втрати волі до життя взагалі і – до гідного життя – зокрема. Тезі «Хліборобська Україна» він протиставляв тезу «Героїчна Україна».

Донцов звертав увагу сучасників і майбутні покоління українців, на те, що ідеологія – домінуючі культурно-історичні думки соціуму – формують долю народів і визначають його життєві шанси й перспективи.

Володимир Шаян

Як вже Дмитро Донцов родом був зі Східної України, але і Західна Україна дала нам мислителя, який усвідомлював значення суспільних цінностей для розвитку країни. – Володимир Петрович Шаян (*2 серпня 1908, Львів – †15 липня 1974, Лондон) – український філософ, санскритолог, релігієзнавець, психолог і педагог, поет, прозаїк, перекладач, громадський діяч, основоположник Відродження Рідної Віри Українців, Віри Предків, один з перших дослідників «Велесової Книги», професор.

В.Шаян стверджує, що історія насправді є розвитком ідей, виражених чи то в релігійних системах, чи в ідейно-моральних цінностях нації. Справжньою історіотворчою силою є ті ідеї і засновані на них цінності характеру, волі і дії, які вносять поодинокі нації в історію людства [6, 452]. З філософського погляду започаткував і обґрунтував саму ідею священного героїзму, на думку В.Шаяна, саме Григорій Сковорода, «пробудник пробудників», який «оформлює у філософську систему світовідчуження, досвід і завдання нації на шляху до величавого самоусвідомлення» [25, 456]. Так, Сковорода називає героїв-творців нових рухів в історії «уродженими благовісниками» [6, 518]. Учнями Сковороди, а, отже, і духовними лицарями, вчений називає Котляревського, Квітку-Оснóв'яненка, Костомаріва, Куліша і Шевченка [6, 242].

Християнська релігія, як ідеологія, яка була силоміць нав'язана нашому народові шкереберть перевернула систему його традиційних цінностей, нав'язавши свої, що й призвело наш народ до занепаду. – Ідеал священного героя було замінено ідеалом смиренного раба божого. Якщо традиційно святим вважався лицар, що віддає життя у борні за рідну землю й націю, то тепер святим вважається зів'ялий схимник – аскет, що усамітнюється в печері і проваджує своє життя у безнастанній скорботі та молитві, піклуючись виключно про спасіння власної душі.

Чи була економічно, військово і політично сильною Київська Русь? – задається питанням Володимир Шаян. – Так, була. То чому ж наразі таке становище? – Відповідь: деформоване мислення, змінення системи цінностей, деструктуризація суспільної свідомості, ідеології.

Ідеальні орієнтири боротьби, свободи, сили, гідного життя, радості і героїської звитяги були скасовані і замінені ідеалами аскетизму, смирення, рабства, тіло стало в'язницею душі, а світ став грішним і нікчемним, заможність стала гріхом, а бідність – чесною (тому, що золото не візьмеш із собою на той світ), засуджувалась сила й радість, заохочувались кволість і сум, героєм ставав не той, хто мститься ворогові, а той хто підставляв йому іншу شوку.

Глобальні настрої, якими живе суспільство – це і є його *цінності*. В такий чин стає зрозумілим, що цінності – те, на що постійно зосереджена увага суб'єкта (людини, певного суспільства, уряду чи всієї країни) впливають на якість сучасного буття, а також формують і визначають тип майбуття носія певної цінності.

Арнольд Цофнас

Наука про цінності, їх види та вплив на своїх носіїв називається аксіологією. «Аксіологія» (від грец. αξία – цінність). Цінність це те, до чого прагнуть і що, відповідним чином, постійно перебуває в центрі уваги суб'єкта. Детальні засади аксіологічної класифікації наведені в статті сучасного філософа, видного представника одеської філософської школи Арнольда Юрійовича Цофнаса (5 вересня 1937, Фрунзе – 26 вересня 2014, Одеса), «Печаль Фукуямы в пространстві аксіологічних координат» [7].

Кожна держава має свої структурні державотворчі цінності, зміст яких є *унікальним* і різноманітним, – відповідно до менталітету та історико-культурного надбання народу певної країни. Але їхній тип або форма – скрізь однакова, в цьому відношенні – вони є універсальними. Це – ідеологія (стратегічний напрямок, глобальна мета існування держави), політика (тактична методологія, кроки реалізації стратегічного плану) та економіка (матеріальне забезпечення, ведення господарства) – ці речі забезпечують суверенітет і силу держави.. Жодна держава не в змозі існувати без цих речей, втративши щось одне, держава втрачає свій суверенітет і припиняє своє існування. Відтак: чим чіткішими і струтурованішими є ці державотворчі інтенційні сутності, тим сильнішою є держава.

Стосовно сучасного становища України, слід зазначити, що наразі вона не має: ані чіткої ідеології (жодний громадянин не розуміє, що ми будемо і куди йдемо), ані чіткого алгоритму дій на міжнародній та внутрішній політичній арені, ані загальної та всім зрозумілої лінії господарської поведінки зміцнення матеріального добробуту держави.

Якщо з соціального державотворчого рівня перейти на чисто людський – антропологічний вимір, тоді ми отримуємо три загально антропологічних (себто тих, які притаманні кожній, окремій людині – індивідові) цінності: духовні цінності, цінності самореалізації (або цінності еґо) та матеріальні цінності. Вони усі пов’язані між собою і однаково потрібні для життя і нормального функціонування людини. Скажімо, коли людина втрачає сенс життя (а це – духовна цінність), тоді її життю загрожує не менша небезпека, ніж коли вона втрачає матеріальне забезпечення – повітрям, їжею, одягом тощо.

Цілком зрозуміло, що в свідомості суб’єкта ці аксіологічні сутності не можуть мати однакове значення, а це означає, що вони розташовуються за певним ерарховим порядком. Відповідно до цієї ерархії, зважаючи що саме в свідомості людини на першому місці можна визначити три основних типи людини: духовна людина (коли на першому місці у неї духові цінності); людина змагальна (на першому місці у такій людині власне «Я» і палке прагнення влади, слави і постійного самоствердження) та людина матеріальна (сенсом життя якої є не Істина та її пошук, не слава і публічне визнання, а міцне матеріальне становище, комфорт і добробут).

Відповідно до того, як розподіляється друге місце в системі цінностей людини, отримуємо ще додаткові підвиди аксіологічних типів, де у нас будуть два духових типи, два змагальних та два матеріальних.

<i>Духовний тип</i>	<i>Змагальний тип</i>	<i>Матеріальний тип</i>
$D \rightarrow (Z \rightarrow M)$	$Z \rightarrow (D \rightarrow M)$	$M \rightarrow (Z \rightarrow D)$
$D \rightarrow (M \rightarrow Z)$	$Z \rightarrow (M \rightarrow D)$	$M \rightarrow (D \rightarrow Z)$

В означених вище державотворчих аксіологічних координатах будуть просто інші відповідні індекси:

<i>Ідеологічний тип</i>	<i>Політичний тип</i>	<i>Економічний тип</i>
$I \rightarrow (P \rightarrow E)$	$P \rightarrow (I \rightarrow E)$	$E \rightarrow (I \rightarrow P)$
$I \rightarrow (E \rightarrow P)$	$P \rightarrow (E \rightarrow I)$	$E \rightarrow (P \rightarrow E)$

Де «I» – ідеологічні цінності, «P» – політика, «E» – економіка.

Відповідно до державного пріоритету в системі цих координат можна охарактеризувати кожену країну. Скажімо аксіологічний портрет США буде наступним: $E \rightarrow (P \rightarrow E)$, що означає, безумовний пріоритет економічних цінностей, яким підпорядкована і слугує політика і останнє вже місце серед ціннісних орієнтирів США посідає ідеологія – духові речі. У зв’язку з цим, Сергій Довлатів, письменник, який емігрував до США і там досягнув успіху, в одному з листів (1982 р.) на батьківщину зазначав: «Як каже Бродський, «росіяни в Нью-Йорку ходять та шукають, що би його таке вподобати на все життя» – тут це виглядає недолуго. Тутешнє життя вимагає від людини

неймовірної рухливості, гнучкості, жвавості, активного ставлення до себе, вміння пристосовуватись. Розмови на відволіченні теми (Христос, Андропов, Тарковський тощо) вважаються тут куди більш значною примхою, аніж норкова шуба»¹

З цього стає зрозумілим яке велике значення має тип і якість суспільної свідомості, яка є визначником типу і якості суспільного життя і державного стану взагалі. До якого з наведених типів належить Україна наразі достеменно сказати неможливо. У цьому відношенні, виходить що тип держави та її економічний стан є функцією суспільної свідомості, а це означає, що за стан держави, в тому числі – її економічний добробут відповідальним є суспільство – народ. Крім того, стає зрозумілим, що суспільство мусить визначитись із пріоритетом головних цінностей і в разі якщо пріоритетом №1 нашого суспільства є матеріальне багатство, тоді й державну аксіологію слід будувати за економічним типом, а саме за схемою: $E \rightarrow (I \rightarrow P)$, або $E \rightarrow (P \rightarrow E)$. Отже, тип свідомості має значення.

Суспільна свідомість – се певно основний чинник економічного добробуту країни. Досить згадати відоме висловлювання професора Преображенського – «руїна на зовні від того, що руїна в мізках» – з оповідання М.Булгакова «Собаче серце». Макс Вебер у своїй праці «Протестантська етика та дух капіталізму» ретельно дослідив цей соціально-психологічний феномен, коли пануюча ідеологія суспільства впливає на загальний добробут усієї нації. І з ним важко не погодитись. У зв'язку з цим актуалізується питання про якість колективного світогляду та ідеологічних цінностей нашого суспільства. При цьому достеменно відомо, що для досягнення суттєвих позитивних змін в економіці принципово необхідний певний тип свідомості – *економічна свідомість*, яка продукуватиме економічне мислення. Економічне мислення здатне виявити, зафіксувати й тривалий час утримувати економічний інтерес; економічний інтерес структурує суспільство за економічними соціальними ролями, які визначають місце людини в системі економічних відносин і, в той же час, поєднання економічного інтересу та економічної соціальної стратифікації народжує економічну активність, від якої походить усе розмаїття економічної діяльності.

Проте сучасні реалії засвідчують, що свідомість українського соціуму (як і українського політикуму) є надто далекою від економічної. В думках нашого народу – що завгодно: радянські атавістичні стереотипи, релігійні догми, побутовий мотлох соціальних мереж і щоденних новин, страх, сум'яття тощо.

Відтак, для подолання кризової ситуації, окрім очевидних структурних змін в макроекономіці та законодавстві необхідним є також формування економічного типу свідомості нашого суспільства.

Політики говорять про реформи, необхідність яких ніхто не заперечує, але ж, як зазначалося, ніяка реформа не можлива без певних змін в колективній свідомості і тут, головним чинником перетворення соціальної свідомості в свідомість економічну, виступає поняття «приватної власності» і це добре засвідчує історія світового бізнесу та економічний розквіт сучасних успішних країн. Відтак, коли ми критикуємо можновладців, що вони нічого не роблять, або погано роблять, безперечно – ми праві бо здійснювати структурні зміни у макроекономіці та законодавстві – це їхня робота, але слід також і пам'ятати, що думки кожного з нас, хоч і є індивідуальними, але вони є достеменними частками – елементами суспільної думки – ціннісним орієнтиром усієї нації, що й визначає її долю у часі. І певно саме в цьому сенсі й слід розуміти крилатий вислів, «хочеш принципових змін на краще в країні, почни з себе».

«Наразі – зазначає Дейл Карнегі, – я, поза будь яких сумнівів, знаю, що найбільша проблема, з якою ми стикаємось, дійсно є чи не найважливіша з поміж усіх інших проблем, – се вибір правильного умонастрою. Якщо ми спроможні здійснити цей вибір, ми переносимось на шлях вирішення своїх проблем. Славний філософ Марк Аврелій,

¹Довлатов С.Д. Сквозь джунглі безумной жизни. Письма к родным и друзьям. –С-Пб.: Звезда, 2003. – С. 309.

який керував Римською імперією, відбив цю думку у дев'ятьох словах, які здатні визначити нашу долю: «Наше життя, є те, що ми думаємо про нього» [1, 579]».

Бібліографічний список використаної літератури

1. Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей / Пер. с англ. – Рыбинск: АООТ «Рыбинский Домпечати», 1996. – 800 с.
2. Макс Вебер. Протестантська етика і дух капіталізму. <http://litopys.org.ua/weber/wbr.htm>
3. Дмитро Донцов. Дух нашої давнини. http://uahistory.info/2012/02/04/dmitro_doncov_dukh_nasho_davnini.html
4. Дмитро Донцов. Націоналізм. <http://www.e-reading.club/book.php?book=1020751>
5. Макс Вебер. Протестантська етика і дух капіталізму. <http://litopys.org.ua/weber/wbr.htm>
6. Шаян В. Священний Героїзм // Шаян В. Віра Предків Наших. – Гамільтон: Видавничий Комітет при Святині Дажбожій в Гамільтоні, 1987. – С. 448 – 465.
7. Цофнас А.Ю. «Печаль Фукуямы в пространстве аксиологических координат» [Текст]/ Арнольд Цофнас. – Вопросы философии №11, 2005. С. 106 – 118.

УДК 340.1

Береговий А.А.

ДОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН

Постановка проблеми. Проблеми появи та впровадження інформаційних технологій і засобів зв'язку в життєдіяльність суспільства сприяли появі нового виду прав і свобод людини і громадянина - інформаційних. Право на інформацію, право на свободу слова, світогляду і т.д. - це лише деякі види інформаційних прав і свобод, які виступають лакмусовим папірцем при визначенні демократичності і цивілізованості держави. Чим вище рівень реалізації, забезпеченості зазначених вище прав і свобод, тим вище рівень розвитку країни.

Це, перш за все, пов'язано з тим, що саме завдяки інформації громадськість в змозі контролювати діяльність органів державної влади, безпосередньо впливати на розвиток тих чи інших суспільних відносин. Одночасно нормативно-правове регулювання інформаційних прав і свобод мало досить стихійний і фрагментарний характер. До того ж ця тематика не знайшла адекватного наукового дослідження в юридичній доктрині. У зв'язку з чим обрання теми цієї наукової статті має надзвичайно актуальне значення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науково-теоретичні дослідження в цій сфері представлені роботами вітчизняних і зарубіжних фахівців інформаційного, конституційного, адміністративного, міжнародного, кримінального і т.д. права, а саме: В. Ю. Баскаков, В. Д. Гавловський, М. В. Гуцалюк, М. І. Дімчогло, В. А. Залізник, Р. А. Калюжний, Б. А. Кормич, В. А. Ліпкан, А. В. Логінов, Ю. Е. Максименко, П. Є. Матвієнко, А. В. Тунік, А. В. Стоєцькій, В. С. Цимбалюк, Л. С. Харченко, К. П. Череповський, М. Я. Швець, Т. А. Шевцова, О. В. Шепета, Е. В. Чуприна, В. І. Ярочкин.

Мета статті. Дослідження нормативно-правового регулювання інформаційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Виходячи з розуміння загальної проблеми, автором поставлені наступні завдання: 1) охарактеризувати нормативно-правове регулювання інформаційних прав і свобод людини і громадянина; 2) визначити основні недоліки нормативно-правового регулювання інформаційних прав і свобод людини і громадянина; 3) визначити шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання інформаційних прав і свобод людини і громадянина тощо.